

APPENDIX PRIMA.

BEATÆ IDÆ

COMMISSÆ BOLONIÆ, REGIS GODEFRIDI MATRIS.

VITA.

(BOLLAND. *Acta Sanctorum*, Aprilis t. II; die 13, p. 139.)

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

§ 1. *Conjugium B. Idæ. Ejus et mariti genus regium. A sepulti. » Hæc ibi quæ ab aliquibus ut non omnimodo certa habentur. Traditur autem comitatus Boloniensis devenisse ad Gulielmum Pontivi comitem, a quo filius ejus Ernuculus sive Arnulfus comitatum Boloniensem habuit anno 972; eique filius Balduinus successit, ac tradidit filio suo Eustachio I, socero B. Idæ, nuptæ Eustachio II, filio dicti Eustachii I et Mathildis, filiæ Lamberti comitis Lovaniensis et Gerbergæ; per quam hæc familia ex Carolo Magno scitur exorta, scilicet per Ludovicum Pium imperatorem, Carolum Calvum, Ludovicum Balbum, Carolum Simplicem et Ludovicum Transmarinum reges Francorum, et Carolum ducem Lotharingiæ inferioris, cujus filia fuit dicta Gerberga, avia Eustachii II, cui nupta fuit B. Idæ. Ordericus Vitalis, lib. iv Historiæ ecclesiasticæ ad an. 1667, de his conjugibus ista habet: Erat Eustachius comes magnæ nobilitatis, ex prosapia scilicet Caroli Magni, Francorum strenuissimi regis; erat quoque magnæ potestatis, utpote sublimis princeps trium comitatum, Boloniensis, Ghisnensis et Tarwanensis generosam et religiosam Itam habens uxorem. Hæc Ordericus. Verum fallitur in duobus comitatibus Eustachio attribuendis. Vivebat tunc proprii comites Ghisnenses, accurate descripti a Lamberto presbytero Ardrensi in Historia comitum Ardrensiarum quam anno 1181 absolvit, quamque habemus manuscriptam, et cujus maximam partem in suis probationibus ante indicatis edidit Andreas Du Chesne comitatus etiam Tauranensis: a Miræo et aliis creditur idem fuisse cum comitatu Sancti Pauli, qui comitatui Boloniensi fuit aliquando adjunctus, sed postmodum disjunctus et datus Hugoni filio seu Guidonis seu Guilelmi. An tamen Eustachius comitatus utriusque titulum gesserit nolumus divinare. Dicitur superius una cum Bolonia comitatus Lens traditus, qui postea datus fuit Lamberto fratri Eustachii II: qui, illo sine liberis an. 1054 defuncto,*

Liberi procreati.

1. Bononiam sive *Boloniam*, urbem Picardiæ inferioris, in Morinis ad fretum Oceani Britannici sitam, antiqui videntur Gessoriacum, Morinorum navale, appellasse, eique circumpositam regionem dixisse Gessoriacum pagum. In hoc natus est et in monasterio a se constructo mortuus, sæculo Christi septimo, die 20 Julii, S. Vulmarus abbas, a quo monasterium ejus vocatur S. Vulmari in Nemore, aut in Silviaco, aut in Bosco. Porro civitas Boloniensis oppida duo continet; superius nempe cum castro aliquo, et inferius. In superiori, præter cathedralem ecclesiam, quæ Deiparam virginem agnoscit patronam, habet alia templa et monasteria, inter quæ fuit abbatia S. Vulmari ordinis S. Augustini, in qua Patres Oratorii Domini nostri Jesu Christi modo degunt. Hoc monasterium S. Vulmari intra muros olim construxit B. Ida comitissa Boloniensis, vidua; et aliud S. Vulmari in Nemore collapsum restauravit.

2. Andrea Du Chesne, in suis Probationibus ad historiam genealogicam familiarum Ghisnensis, Ardrensis, Gandensis et Conciacæ, adducit pag. 5 extractum ex antiqua genealogia comitum Boloniensium, conscripta tempore S. Ludovici regis Francorum, ex quo ista huc transferimus: « Guido, inquit, comes Boloniensis habuit tres filios. Primogenitus vocabatur Balduinus, cui pater dedit Boloniam et Lens. Medius vocatus est Hugo, cui pater dedit Sanctum Paulum, qui fuit primus comes, qui fuit unquam apud Sanctum Paulum. Tertius vocabatur Wilhelmus, cui pater dedit Ghisnes, qui primus fuit comes de Ghisnes. Ille autem comes Guido, post hæc facta, obiit, et sepultus est apud S. Vulmarum in Nemore, uti postea filius Balduinus comes Boloniensis, cujus filii, præter Fulconem episcopum, fuerunt Gaufridus comes Boloniensis, et Eustachius comes a l'Oel; ambo apud S. Vulmarum de Nemore

sepulti. » Hæc ibi quæ ab aliquibus ut non omnimodo certa habentur. Traditur autem comitatus Boloniensis devenisse ad Gulielmum Pontivi comitem, a quo filius ejus Ernuculus sive Arnulfus comitatum Boloniensem habuit anno 972; eique filius Balduinus successit, ac tradidit filio suo Eustachio I, socero B. Idæ, nuptæ Eustachio II, filio dicti Eustachii I et Mathildis, filiæ Lamberti comitis Lovaniensis et Gerbergæ; per quam hæc familia ex Carolo Magno scitur exorta, scilicet per Ludovicum Pium imperatorem, Carolum Calvum, Ludovicum Balbum, Carolum Simplicem et Ludovicum Transmarinum reges Francorum, et Carolum ducem Lotharingiæ inferioris, cujus filia fuit dicta Gerberga, avia Eustachii II, cui nupta fuit B. Idæ. Ordericus Vitalis, lib. iv Historiæ ecclesiasticæ ad an. 1667, de his conjugibus ista habet: Erat Eustachius comes magnæ nobilitatis, ex prosapia scilicet Caroli Magni, Francorum strenuissimi regis; erat quoque magnæ potestatis, utpote sublimis princeps trium comitatum, Boloniensis, Ghisnensis et Tarwanensis generosam et religiosam Itam habens uxorem. Hæc Ordericus. Verum fallitur in duobus comitatibus Eustachio attribuendis. Vivebat tunc proprii comites Ghisnenses, accurate descripti a Lamberto presbytero Ardrensi in Historia comitum Ardrensiarum quam anno 1181 absolvit, quamque habemus manuscriptam, et cujus maximam partem in suis probationibus ante indicatis edidit Andreas Du Chesne comitatus etiam Tauranensis: a Miræo et aliis creditur idem fuisse cum comitatu Sancti Pauli, qui comitatui Boloniensi fuit aliquando adjunctus, sed postmodum disjunctus et datus Hugoni filio seu Guidonis seu Guilelmi. An tamen Eustachius comitatus utriusque titulum gesserit nolumus divinare. Dicitur superius una cum Bolonia comitatus Lens traditus, qui postea datus fuit Lamberto fratri Eustachii II: qui, illo sine liberis an. 1054 defuncto,

cumdem comitatum simul obtinuit; uti infra ex A foundationibus ibidem factis clare constabit.

3. Hanc mariti sui nobilitatem nacta est B. Ida, cui non minorem contulit, ipsa etiam ex stirpe Caroli Magni prognata, per Ludovicum Pium, Lotharium, et Ludovicum II imperatores: hujus ultimi Ludovici, regis etiam Italiæ, filia Ermengardis, nupta Bosoni provinciæ regi, peperit Chunegundem, matrem Godefridi Ardennensis, vulgo captivi; qui comes Virdunensis et Ethanensis, genuit Godefridum Improlem; et Gothilonem Magnum, utriusque Lotharingiæ ducem, et B. Idæ avum, mortuum anno 1044, Gotheloni successerunt duo filii: Gothilo, Ignavus dictus, non diu post eum superstes; et Godefridus Barbatus, Audax, et Magnus cognominatus: qui contra imperatorem, quod sibi plena successio negaretur, rebellis exstitit; ac tandem ei reconciliatus, utriusque Lotharingiæ ducatum obtinuit. Duas hic habuit uxores; primam Dodam, matrem B. Idæ et Godefridi Gibbosi; secundam Beatricem, Bonifacii Tusciæ marchionis viduam, cui illa genuerat Mathildem marchionissam, sua generosa indole apud scriptores notissimam. Andreas Du Chesne, sub initium præfationis ad Historiam genealogicam familiæ Drocensis, asserit, « primam Godefridi uxorem habuisse magnam aviam paternam Chunegundem, filiam Ermengardis, » quam supra diximus Bosoni provinciæ regi nuptam fuisse.

4. Nata videtur B. Ida circa an. Christi 1040, itaque potuit nuptui tradita fuisse an. 1057, sicut scribit Jacobus Malebrancus lib. viii de Morinis cap. 49, aut saltem anno 1059, quem aliqui assignat. Tres marito suo peperisse filios certum est, quos Acta antiqua hoc ordine collocant, ut primogenitus sit Eustachius III, nomine patris sui et avi ita appellatus, et post illos comes Boloniensis creatus. Alter statuitur Godefridus postea Bullonius appellatus, quo nomine avunculus ejus et avus maternus vocabantur. Tertius dicitur Balduinus, nomine suo repræsentans proavum paternum: et hi duo ultimi mortui sunt reges Hierosolymorum. Eodem illos ordine recenset B. Ida, in charta donationis, anno 1098 factæ pro monasterio S. Bertini. Ast in diplomate pro monasterio Affligemiensi, an. 1096 signato, S. Ida primum nominat Godefridum, tum Eustachium et Balduinum; quo etiam ordine recensentur in secunda Vita, infra ex ms. Hagiologio Rubeæ-Vallis referenda, in Chronico Alberici ad an. 1096, et in Magno Chronico Belgico, et ab aliis posteribus historicis. Ordericus Vitalis supra memoratus hoc ordine recenset, Godefridum, Balduinum et Eustachium. Lambertus Ardrensis cap. 18 B. Idam appellat Godefridi et Balduini regum Hierosolymorum, et Eustachii nobilissimi comitis matrem, respectu ad dignitatem regiam habito. Verum in antiquissima Vita B. Idæ, Eustachius primo loco collocatur, et in antiqua genealogia, scripta antequam duo alii in reges fuerunt electi. Genealogiam istam habemus in illustri codice, nobis ex bibliotheca Brugensi Socie-

tatis Jesu communicato, in quo post Chronicon Hugonis Floriacensis continebatur, inde excusa a Miræo lib. i Donationum Belgicarum c. 50 et hæc inde damus: Mathildem, Gerbergæ filiam, ut supra diximus, duxit uxorem comes Eustachius de Bolognia, et genuit ex ea duos filios, Eustachium et Lambertum, Eustachius accepit filiam Godefridi ducis, Idam nomine, genere nobilem et moribus: et genuit ex ea tres filios; Eustachium, Godefridum ducem nunc Lotharingiæ, et Balduinum: » quæ inde, ommissa particula nunc, descripta sunt in ms. codice Nivellensi. Hic autem Godefridus, ab avunculo Godefrido Gibboso, moriente sine liberis anno 1076, hæres factus patrimonii sui, ac nominatim ditionis Bulloniensis, Bullonius est dictus: cui Henricus III, imperator, et IV rex Germaniæ, anno 1076 Marcam Antuerpiensem contulit, et anno 1089 addidit ducatum Lotharingiæ Inferioris, in dicta genealogia indicatum.

5. Aliquis hic scrupulus movetur, num B. Ida, præter tres memoratos filios, pepererit marito suo plures liberos, nominatim filium Guillelmum dictum, et unam alteramve filiam. Willelmus Tyrius archiepiscopus, lib. ix Expeditionis sacræ circa annum 1174 scriptæ, de Godefrido Bullonio ita loquitur: « Fuerunt porro huic tres ex utroque parente fratres, quibus et morum dignitas et virtutum præstantia tanti principis dabat esse germanos: dominus videlicet Balduinus comes Edessanus, qui eidem postea successit in regno. Dominus quoque Eustachius, comes Boloniensis, qui in bonis succedens paternis post patrem obtinuit comitatum. Tertius fuit dominus Willelmus, vir inclytus, a paterna et fratrum simul honestate et strenuitate non degener. Duo primi dominum et fratrem suum in expeditione secuti sunt, tertio domi remanente. » Hæc Tyrius quem sæculo xv secutus est S. Antoninus, et alii posteriores. Verum quia illius non meminerunt ulli antiqui scriptores qui tunc in Europa doctrina flourerunt, neque ipsa Ida in diplomate eum inter filios suos recenset; non obtinet Tyrius sufficientem fidem apud Ludovicum Chanterellum Fabrum lib. ii De considerationibus historicis genealogiæ Lotharingiæ et alios, arbitantes quod Tyrius fratrem alterius principis, in terram sanctam profecti, annumerarit inter fratres Godefridi Bullonii. Ordericus Vitalis lib. iv, p. 509, nulla facta Guillelmi mentione, aliis tribus filiis B. Idæ relatis, addit filiam, quæ nupsit quarto Henrico imperatoris Alemannorum. Aubertus Miræus, in Chronico Belgico pag. 263, appellatam ait Agnetem aut Adelheidam, Henrico IV regi Romanorum nuptam, sed paulo post repudiatam. Idem Ordericus, lib. ix, pag. 755, inter viros illustres, in terram sanctam profectos, refert fuisse Cononem, comitem Alemannum, virum probum ac sapientem. Consiliarium, qui sororem Godefridi ducis conjugem habebat, Miræus indicat fuisse Cononem Montis Acuti comitem, et ex iis prognatum Lambertum. In Historia ms. cœnobii Broniensis, in

comitatu Namurcensi dicitur Godefrido Bullionis D duci, et Balduino regi, et Eustachio comiti fuisse sororem, cujus filius Manasses exstitit, possidens castrum et oppidum quoddam, Hirgiam nomine, villas et redditus satis tenues, quantum ad tantæ claritatis virum. Num uni sorori hæc omnia an pluribus tribuenda sint, non æque liquet. Miræus duas illis fuisse sorores arbitratur. Dieta Hirgia, aliis Herca est oppidum agri Leodiensis vicinum Brabantiae, in antiqua Hasbania situm.

6. Cum Guilielmus dux Northmanniae, regnum Angliæ accepturus, in eam insulam anno 1066 cum copioso exercitu navigasset, coactus fuit cum exercitu Anglicano configere. Inter eos qui huic prælio interfuerunt, et victoriam Guillelmo pepererunt ab Orderico Vitale lib. III primus nominatur Eustachius B Boloniæ comes. At postea, ut Ordericus ait lib. IV ad annum 1067, « multimodis Northmannorum oppressionibus Angli ad rebellionem laccessitis, Boloniam legatos miserunt, et Eustachio comiti, ut eam classe, diligenter militibus et armis instructa, ad suscipiendam Doveram acceleraret, mandaverunt. Qua expeditione non succedente, non multo post Eustachius comes Willemo regi reconciliatus est, ejusque amicitia longo tempore postmodum perfunctus. Quamdiu postea vixerit non constat. De ecclesia Lensiensi restaurata, et privilegiis stabilita anno 1070 infra agemus. Exstat charta Balduini comitis Gisenensis in Chronico Andrensis monasterii pro fundatione dicti monasterii, relata ab Andrea Du Chesne; in probationibus ad Historiam genealogicam dictæ familiæ Gisenensis pag. 25, in qua inter testes post Goiffridum Parisiacensem episcopum, prima adhibetur Ida Boloniensis comitissa. Facta autem ea charta est anno Incarnationis Domini 1084. Quanto tempore tunc vidua fuerat, non constat. Vixisse eam usque ad annum 1106, ex diplomatis variis infra proferendis manifestum fiet.

§ II. *Obitus B. Idæ. Variæ Acta scripta. Titulus sanctæ et beatæ.*

7. Mortuam esse B. Idam die Dominica Idibus Aprilis Acta referunt. Eam ad annum 1106 super- fuisse testatur infra Lambertus episcopus Atrebatensis in diplomate pro Lensiensi Ecclesia et colle- D gio canonicorum, isto anno VII Idus Junii signato. Post annum jam dictum dies Dominica incidit in Idus Aprilis an. 1113, cyclo lunæ XII, solis II, lit- tera Dominica E, quando Pascha celebratum fuit die 6 Aprilis, et sequens Dominica in Albis incidit in Idus Aprilis. Tunc autem B. Ida erat aliquot an- nis septuagenaria major: ut non videatur ad majus senium, cujus acta non meminerunt, vitam pro- traxisse.

8. Acta ejus habemus triplicia: horum antiquiora damus ex pervestuto codice ms. collegii Brugensis Societatis Jesu, composita (quantum assequi possu- mus) a monacho Wastensis monasterii, ab ipsa in agro Boloniensi fundato, in quo et sepulta est. Cor- pus post multos dies integrum cum vestibus reper- tum esse, ipse auctor oculatus testatur. Adduntur deinde aliqua miracula, aliorum testimoniis robo- rata: inter quæ est fere ultimum, præstitum nepiti ipsius B. Idæ ex filio Eustachio, quo adhuc vivo scripta videntur dicta Acta, post an. 1150, quo mor- tuus est B. Joannes episcopus Tarvanensis, quem titulo piæ memoriæ honorat auctor. Acta hæc, prout habentur in dicto apographo, in varias lectiones sunt distributa, et additur sub finem trita lectio- num conclusio, *Tu autem, Domine, miserere nostri. Deo gratias*; titulus autem præfigitur hic: *Vita B. Idæ, comitissæ Boloniæ, viduæ*, et in contextu ap- pellatur *sancta, sanctissima, beata, beatissima, vene- ratissima, venerabilis*, et ad venerationem ejus post mortem multi dicuntur accurrere.

9. Altera Vita datur ex codice ms. monasterii canonicorum regularium Rubæ-Vallis prope Bruxel- las, ex prima parte Hagiologii Brabantinorum, col- lecta et conscripta a Joanne Gillemans, qui ante ducentos annos magna industria et labore plures sanctorum Vitas collegit, et huic Vitæ ante suam præfationem præposuit hunc titulum: *Vita S. Idæ viduæ et Boloniensis comitissæ, de stirpe Karolida- rum*, nonnullaque in Brabantia gesta addit, in priore Vita omissa. Aliud compendium habemus ex ms. codice Ultrajectino S. Salvatoris, cum hoc titulo: *Vita sanctæ Idæ comitissæ Boloniensis*, reliqua omit- timus, utpote ex prima Vita contracta. Passim in utraque hac Vita, ut in titulo sic etiam in ipso con- textu historiæ, sancta et beata Ida appellatur. Eodem modo Gerbrandus Leydensis et auctor Chronici Bel- gici sanctam Idam compellant. Auctor ms. Florarii sanctorum tali eam elogio exornat ad hunc 13 Apri- lis: « Depositio S. Idæ viduæ, comitissæ Boloniæ, matris Godefridi et Balduini fratrum Coloniensium, postea regum Hierosolymitarum, de stirpe Caroli- darum. » Eandem celebrant Molanus in Natalibus sanctorum Belgii, Miræus in Fastis Belgicis et Bur- gundicis, Ferrarius in Catalogo generali, et passim recentiores. Malbrancus in Historia sua de Morinis passim beatam appellat, et lib. IX, cap. 35, asserit se in loco sepulturæ ejus fuisse, « vidisse signum ejus e candido lapide, quinque pedes altum, in divi Mi- chaelis æde; et velle incolas, illuc tumulum magni- ficum ab Eustachio filio eam consecutam, atque etiamnum ostentare marmor supernum cum signo illo seu statua; quæ ab excidio illius templi inculta jacent. »

BEATÆ IDÆ VITA

AUCTORE MONACHO WASTENSI COÆVO.

(Ex ms. Brugensi Societ. Jesu.)

PROLOGUS.

1. Sæculo attestatione Scripturarum senescente, et jam pene ad finem, ut casus ejus indicat, cadente, presentium quia destituitur meritis, succurrendum est præteritorum. Primi enim hominis peccatum, sæculo incipiente, cum promissa morte apparuit, ac deinde illud non sine peccato mors sub pede tenuit. Multiplicato quidem peccato, vidit Dominus terram esse corruptam, et repletam iniquitate, omnesque ad malum tendere; et judicium per aquam sæculo primum intulit: verumtamen non multorum, qui tunc fuerant, justorum meritum, ne omne periret, profuit sæculo. Deprecatio autem Abrahæ non peccatam Sodomam incendii minime liberavit a periculo. Quare? quia non fidem Abrahæ imitari, nec monitis voluerunt credere. Post legem vero, quasi per nebulas sæculum juvantem, sancti Patres venturam sæculo promiserunt salutem, atque frequentatam suis meritis sæculi sustinuerunt incommoditatem. Accedens quippe prædicata salus, sæculo labenti manifestavit, quas patitur diaboli varias incursiones. Sed adhuc velut declinans et pendens, juvant illud sanctorum merita et orationes. Semper igitur merita præteritorum, quos valere putamus, postulata fideliter sæculo cadenti supponamus. Celebratis, siquidem et invocatis meritis utriusque sexus jam translatis ad gloriam, corroborati obnixè atque viriliter, sæculo nequam contradicentes, egredimur obviam. Nullus namque gradus prætermisus est, de quo non sit testimonium sanctitatis. Quibusdam a diluvio in arca salvatis, quibusdam per circumcisionem sanctificatis, quibusdam per legem justificatis; quibusdam per baptismum digne renatis, concessum est ut sæculo [prodesse] meritis suæ quam habuerunt semper benignitatis, verbi gratia: si beatæ ille quæ non genuerunt testimonio veritatis dicuntur; matres profecto supradictorum, in libro vitæ, suis et filiorum meritis, scribuntur. Et si virginitas bona prædicatur, castitas post filios, sine qua opus non est bonum, magna probatur. Legis namque præcepto prolis exsultat fecunditas, et filiorum maledicuntur non apparens posteritas. Melius est nubere quam uri; unde lapsus sæculi va-

C leat sustentari. Jam vero ad illam incepta descendat propositio, et quænam sit, vero manifestetur testimonio. Vox igitur et manus scribentis concordent, quod utique esse veritatis hujuscemodi notificent, quatenus legentes et audientes Deum inde non dubitantes glorificent.

CAPUT PRIMUM.

B. *Idæ prosapia, educatio, matrimonium, liberi, virtus in conjugio.*

2. Fuit itaque post multi temporis curricula, quædam nobilissima exorta prosapia, insignis adolescentula, nomine Ida. Pater ejus supra potentes atque fama majores, coram imperatore Alemannorum, gradum altiozem et quasi privilegium dignitatis atque potestatis obtinens fuit, nomine Godefridus (1), mater vero ejus, non minus egregia Doda (2) vocabatur; unum habentes filium, sicut et patrem (3) vocatum, militari habitu et acta laudabilem, nativitate prævenientem Idam venerabilem. Illis nimirum alta et humilia pro ratione gerentibus prædicta puella litteris imbuta est, usque ad ætatem congruam in annis suis puerilibus. Ditata vero moribus honestis, non vitæ præsentis intendebat lasciviæ, sed magis ac magis ad amorem suspirabat cœlestis patriæ; per quod satis compertum notumque est, quanta qualive replebatur gratia.

3. Quadam namque nocte cum se sopori dedisset, de supernis cogitans, vidit per somnium, quod de cœlo sol omnis descendisset, unumque tanquam momentum in sinu ejus fecisset. Hoc autem magnum quid futurum ostendebat somnium, quoniam ex ea procederent, qui ad tempus possiderent regnum et imperium... Signa quidem nonnulla ordinat divina providentia [futura] quibusdam per aspirationem, pluribusque per visionem antequam fiant, demonstrans. Et quia omnia tempus habent; significata per venerabilis puellæ, de qua nunc agitur, visionem, tempore congruo atque a Deo prædestinato, sunt notificata. Quomodo autem vel quali ratione ista fuerunt; charitati atque benignitati tam præsentium quam futurorum fidelium enucleare conamur. Fuit namque tempore præfati ducis-Godefridi

(1) Godefridus hic cognominatur *Barbatus*, *Audax*, *Magnus*, Gothelonis Magni ducis Lotharingiæ filius, mortuus anno 1070. Reliqua supra diximus.

(2) Doda, uxor prima Godefridi: qua mortua, uxor ejus secunda fuit Beatrix. tunc vidua Bonifacii

B marchionis Thuscæ et mater celebris Mathildis, uti ante indicavimus.

(3) Hic est Godefridus Gibbosus, aliis *Strumosus* dictus, a Sicario læsus, absque liberis mortuus, anno 1076.

heros quidam genere nobilissimus, Carolo (4) etiam regi consanguinitate proximus, corpore et animo actuque sæculari validissimus, longe lateque fama nominatissimus, nomine potens Eustachius (5). Hic autem Bononiæ comes et dominus præerat, quæ civitas magno dominatu et potentia tunc divulgata fuerat. Dicitur, et verum est; quia fama, probitatis sectatores conjungit; cujusque ordinis homo probatur, similem sibi quærit. Multorum quippe relatione verissima comes Eustachius mores et actus atque pulchritudinem prædictæ virginis Idæ, generisque dignitatem ejus audiens, misit nuntios (6), sensu et eloquentia instructos, ad prædictum ducem Godefridum, ut filiam suam Idam sibi daret in conjugium; per quod in sempiternum esset inter illos generositatis eorumdem vinculum. Inito ergo consilio super hac petitione, quia non defuit gratia cælestis, honorificam virginem Idam, viris qui propter eam venerant, adjunctis nonnullis personis honestis, tradiderunt parentes. Appropinquantibus ergo illis Bononiensi territorio, urbs omnis exiit obviam magno cum gaudio.

4. Recepta namque, ut decuit, honorifice, copulata est comiti Bononiæ, scilicet Eustachio, pro more Ecclesiæ catholicæ. Celebratis igitur nuptiis solemniter, venerabilis Ida, quæ Dei erant curiosa sub consulari dignitate, amabat fideliter; quæ mundi autem videbantur, non inquirebat pertinaciter. Servato nempe caste, conjugio, juxta præceptum Apostoli, utens viro debite, tanquam non habens virum, tres filios, sicut præindicatum erat, coram Dei clementia genuit, apparentes per supradictæ visionis vaticinium. Primus filiorum ejus fuit Eustachius (7), vir potens in omnibus actibus sæculi ac religione laicali egregius. Iste vero patris imitans nobilitatem, ejus, ut notum est, tenuit hæreditatem viriliter. Secundus quippe fuit Godefridus, avi sui vocabulo et possessione dux (8) vocitatus, qui, Deo propitiante, Turcis triumphatis, sub nova gratia rex (9) primus fuit in Jerusalem prædestinatus. Huic autem natu posterior, sed non minus in actu potentiaque potentior fuit tertius, bonæ memoriæ Balduinus, Aconensis civitatis eidemque subjacentium proconsul et dominus, ac demum post obitum fratris sui Godefridi (10), regis ut vices expleret, honore regio ditatus. Factum est autem cum tantarum ve-

nerabilis Ida mater esset filiorum (11), adhuc illis in cunabulis jacentibus, non sinebat alienis sed propriis lac dari uberibus, timens ut pravis contaminarentur moribus.

5. Omnibus amabilem, cunctis placabilem, per omnia laudabilem cum illam comes conspiceret, non moleste sustinuit: verum etiam ut perseverans ad meliora omnimodo tenderet, admonuit. Tunc quippe Dei famula, viri sui assensu et voluntate, imo repleta superna gratia et divina pietate, ecclesias frequentans, magna et devota cum humilitate, utilia ac apta divinæ servituti ac ejus ministris præparabat libenti assiduitate. Hæc vero dum ageret Ida, Deo dilecta et hominibus, intra mœnia civitatis absconsa sub chlamyde mentis suæ, ecclesias extra fundare flagrabat, portans aut mittens munera largæ charitatis. Audierat etenim, quod legem observanti a Domino præcipitur: Non apparebis vacuus in conspectu meo, atque vota cordis tui non differes reddere Deo: quod bene intelligens Psalmista ait: *In me sunt vota, quæ reddam, laudationes tibi, Deus (Psal. LV, 12)*. Hæc igitur audiens et observans beatissima Ida, superna sibi gratia propitiante, vota, quæ reddere, illi qui dederat grata, suscepit in mente placida. Eminerat in ea humilitas, quam Esther regina fertur habuisse qua regia ornamenta coram Deo æstimabat quasi menstruata indumenta (*Esth. XIV, 12*). Non parvipendens ergo hæc imitatrix tam potentis reginæ devotam humilitatem, præsentis vitæ superfluum in omni actu suo despexit felicitatem. Agebat sollicite pauperum curam, retributionem exspectans futuram; viduas et orphanos circumquaque et infirmos, maxime domesticos fidei, orationibus assiduisque juvabat muneribus. Casta familiaritate potentes, pia consolatione senescentes, humili verbo innocentes, venerabilis domina studebat habere.

CAPUT II.

Virtutes ejus in viduitate: monasteria fundata: miracula patrata.

6. Istis et his similibus dum polleret studiis, nobilis vir ejus Eustachius, interveniente morte inevitabilis, vitæ hujus luce caruit (12). Tunc vero veneratissima Ida, lege dissoluta conjugii, bona quæ faciebat opera non deserens, sed multiplicans est secuta; quia quamvis viri consolatione fuisset

ram sanctam profectus est, sed inde anno 1102 reversus, in comitis Bononiensi diu post matrem superstes fuit.

(8) Godefridus dux Bullonius deinde etiam Lotharingiæ, scilicet inferioris, et marchio Antuerpiensis.

(9) Capta 15 Julii anno 1099 Hierosolyma, omnium consensu rex Hierosolymitanus creatus est.

(10) Mortuo Godefrido 19 Julii anno 1100, subrogatus est Balduinus rex usque ad annum 1118, quando frater Eustachius absens electus, cessit affini suo Balduino de Burgis.

(11) An plures liberi fuerint, supra examinavimus.

(12) Post 1070 mortuus est, sed quo anno præcise assequi non potuimus.

(4) Videtur intelligi Carolus Magnus, cujus avus fuit Carolus Martellus, et nepos Carolus Calvus: hujus iterum nepos Carolus Simplex, et hi tres reges Francorum fuerunt. Ultimi Caroli iterum nepos Carolus solum fuit dux Lotharingiæ, et proavus Eustachii comitis, mariti B. Idæ.

(5) Eustachius, aliis *Eustachius*, et absque aspiratione *Eusthacius*.

(6) Malbranchus lib. viii de Morinis cap. 47, tradit Eustachium ad B. Idam accessisse, et nuptias celebratas esse Cameraci anno 1057, quod contra hunc auctorem cœvum deberet plusquam simplici scriptoris hodierni assertione probari, ut fidem adhiberemus.

(7) Eustachius comes etiam cum fratribus in ter-

desolata superno amore jugiter erat ditata, filiorumque suorum nobilitate lætata. Ædificans nempe prius in animo, docta instinctu divino; quæ postea numero apparuere trino. Cum itaque hæc pio verteret in pectore, ut manifestaretur ejus sanctitas, in Alemanniam parentum (13) suorum illam perduxit charitas. Factum est autem cum iter faceret, venit ad quamdam ecclesiam in honore S. Walburgis (14) virginis fabricatam; grandi quippe gratia, ei ecclesiam intranti, duplex patrandum miraculum obviavit. Erat ibi quædam infirma mulier, gressu destituta, nec non hydropico morbo per totum corpus involuta: eam vero dulcissima Ida propriis manibus e terra levavit, atque tumescentes artus palpavit: sicque sanata quibus tenebatur infirmitatibus, surgens cito, cum illa, cujus meritis erat incolumis, intravit in ecclesiam, extollens vocem magis cum laudibus. Visitatis consanguinitate et affinitate propinquis, Ida eximia metavit propter argentum, quæ illic habebat ex genere paterno, allodia. Quo facto quæ diu cogitaverat completura, repedavit ad propria. Reversa siquidem ecclesiam locumque Vulmari (15), consilio simul et adjutorio filii sui, tunc Bononiæ comitis, intra civitatis muros adhuc imminens honorificum construxit cœnobium: ubi etiam servientes Deo, et unde viverent constituit.

7. Tunc quippe veneratissima Ida, Dei gratia edocta, et ad meliora perficienda hilari animo atque corde devoto semper intenta, locum quemdam in territorio Bononiæ (16) magnis et devotis precibus expetit: cujus assensum et auxilium pia mater promeruit, et quasi ad resuscitandum illum locum pervenit. Locus autem ille antiquitate rerumque temporalium felicitate famosus exstiterat; sed, mole peccaminum exigente, pene ad nihilum redactus erat. Adveniens illuc venerabilis Ida, piissimi Gerardi (17) Tarvanensis episcopi assensu consilioque roborata, redemit quæ fuerant ejusdem loci calum-

(13) Per parentes more Gallico consanguinei intelliguntur. Malbrancus censet *Beatricem* novercam ejus adhuc vixisse in hisce partibus Lotharingiæ inferioris, quam auctor more Gallico *Alemanniam* appellat. Verum dicta Beatrix, non diu post mortem mariti sive post annum 1070, in Italiam profecta est, et Pisis diem extremum obiit 18 Aprilis anno 1079, ut Dominico, auctor cœvus, in *Rebus gestis Mathildis filix*, testatur. Quomodo ergo Malbrancus mortem Eustachii mariti ad annum usque 1090 distulit? Quod ex Iperio sumpsit argumentum, infra rejicitur.

(14) *S. Walburgis*: Acta late deduximus die 25 Februarii, quo obiit; et varias illi dicatas ecclesias recensimus, quas potuit in hoc itinere invisisse. Harum prima sit urbis Furnensis in Flandria primaria et collegiata, ubi in suburbio alia ejus ecclesia exstat. Est Brugis in eadem Flandria inter antiquiores ecclesias parœchia S. Walburgis. Tertia in Flandria Aldenardensis ecclesia primaria ampla et magnifica. Præterea Antuerpiæ, ubi filius ejus Godofridus marchionatum possidebat, est templum S. Walburgis cum crypta, in qua eam habitasse aut hospitio exceptam fuisse pie creditur. Demum Leodii aliqua ejus ecclesia olim fuit, unde et aliqua urbis porta inde nomen suum traxit et hactenus servat.

niata; ditrutam ecclesiam reparavit, ornamentis et codicibus adornavit, ut cum Psalmista Deo diceret, *Domine, dilexi decorem domus tuæ* (Psal. xxv, 8): claustra quoque et domus reædificavit, et redditibusque, et multis opibus ditavit; insuper ipsum locum (18) sua præsentia inhabitans decoravit. Interim nempe S. Hugoni (19) abbati, ut mitteret Cluniacensis ecclesiæ quosdam fratres, ad locum Wast (20) appellatum institutione monastica inornandum, supplicavit; atque cum multiplicatis et devotis precibus exoravit, quatenus eam in filiam adoptionis redimeret, et inter fratres spiritualiter hæreditaret. Sanctus vero ac Deo dilectus Hugo hæc audiens, sciensque sanctitatem et devotionem ejus, desiderio atque petitioni dominæ devotæ satisfecit. Tunc illa fratres transmissos vultu placido, animo jucundo suscepit; atque cura diligenti et corde libenti erga eos exstitit.

8. Sic sollicita cum esset beatissima Ida (21), opportuna ratio transmeare illam fecit in Angliam: ubi claudus quidam, intrantibus in quamdam ecclesiam, petebat sibi dari eleemosynam. Factum est autem cum pauper ab illa, nulli negante charitatem, eleemosynam accepisset in manibus, sanus et incolumis erectus stetit in pedibus. Admirantes qui eum noverant, et interrogantes qualiter ei subita contigisset sanitas, respondit: Domina quædam mihi, non cognita, sed multum venerabilis et inclyta, donavit quam quæsieram charitatem, simul et desperatam sanitatem. Illa quidem beata, hoc facto miraculo, populi laudes declinavit, atque hoc fecisse obnixè negabat. Multis vero infirmantibus non carmine ficto, sed pia oratione et manus suæ impositione, sanitates diversarum reddidit infirmitatum, quæ non recitantur.

9. Crescente itaque hoc in loco religione per Cluniacensium fratrum institutionem, nec non per meritorum sanctissimæ Idæ perfectionem, nominati-

(15) Colitur S. *Vulmarus* 20 Julii: de duplici ejus monasterio supra egimus.

(16) Videtur monasterium S. *Vulmari in Nemore* seu *Bosco* indicari, nomine omisso quod istic maritus cum aliis majoribus esset sepultus.

(17) *Gerardus* præfuit Ecclesiæ Morinensi ab anno 1083 ad annum 1099.

(18) Videtur intelligi *parvum Saulmerium*, circa annum 1098 per modum Appendixis adjunctum, de quo infra agemus.

(19) Colitur S. *Hugo* 29 Aprilis, mortuus anno 1109, cum 60 annos abbas fuisset.

(20) *Wastum* in comitatu Bononiensi, ubi B. Ida est sepulta. Aberrat Malbrancus dum canonicis regularibus exstructum scribit. Magis alii errarunt, dum intellexerunt aut *Wastinense* monasterium ad Lisam inter Ipras et Insulas; aut *Watenense* inter Audomaropolim et Brouckburgum, fundatum anno 1071 a Roberto Frisio comite Flandriæ: sed hæc fuerunt canonicorum regularium et extra comitatum Bononiensem. Infra de *Wasto* Bononiensi iterum agimus.

(21) Arbitramur aliqua istic a Guillelmo Conquæstore dominia collata fuisse Eustachio marito, ob beneficia præstita.

vus ille locus, perfectissima et Deo gratissima vidua Ida vivente, longe lateque habebatur. Et quamvis beatissima Ida mortali viduata viro videretur, immortalis sponso, per castam et cælibem vitam, piisque actibus bonisque operibus repletam, nupsisse credebatur. Verumtamen, non jactantiam bonæ opinionis nec laudis humanæ appetebat, sed in sacrario cordis gratiam cœlitus datam reponebat. Hæc enim per sancta desideria quæ sursum sunt sapiens, ad eorum gloriam ædificare cupiens, locum vulgari sub appellatione, qui dicitur Capella (22), ædificavit: quem siquidem in honore Dei genitricis et perpetuæ virginis Mariæ fundatum, suis opibus propriisque redditibus ampliavit, atque insuper pretiosissimis sanctorum pignoribus ditavit. Locus autem quoniam videbatur aptus et habilis ordini monastico, abbatem Ravagerum (23), et congregationem fratrum, consilio et assensu Joannis (24) piæ memoriæ Morinorum pontificis, institutionem S. Benedicti pro posse servaturos, constituit. Hunc vero locum tota virtute corporis ac spiritu diligebat, de fratrum et pauperum refectione sollicite agebat, atque divinis intenta servitiis humiliter et moderanter cum fratribus psallebat.

CAPUT III.

Puella surda et muta sæpius sanata. Pius obitus et sepultura B. Idæ.

10. Et quia sanctus ut sanctificetur de virtute in virtutem condescendere conatur, idem Ida fecisse veraciter notificatur. Eodem namque tempore, quo illa frequenter versabatur infra cœnobium, diu noctuque observans faciensque monachorum servitium, venit admirabile prodigium factura. Erat autem ibi quædam puellula a nativitate surda et muta, sed et temporalium commoditatibus necessariis multum destituta: cui venerabilis Ida manum charitatis extendere ad quotidianum victum consueverat (*Psal. lxxvii, 56*). Deus enim, qui semper est *in sanctis suis mirabilis*, huic infirmitatem illam geminam dederat, ut utraque infirmitate sanatham monstraret, ad laudem sui nominis, et merita sanctissimæ Idæ declaranda. Factum est autem, cum quadam nocte matutinis laudibus persolvendis fratres interessent, aderat et Deo dilectissima Ida; supradictam vero infirmam eadem nocte mater ejus ad ecclesiam, non sine nutu Dei, curandam adduxit: tunc enim magnæ festivitatis erat celebritas. Cumque puella infirma frigore opprimeretur, toto corpore tremuit: quod dulcissima domina cognoscens, innuit ad se venire, atque subter chlamydem suam benigne recepit. Sentiens autem puella vestimentorum beatissimæ fragrantiam, imo meritorum ejus demonstrandam gratiam, mox nova auditione usa est, quam non ha-

buerat; nec non sibi data locutione, quam non noverat, audiens et voces et melos psallentium fratrum, hanc primam enixa est vocem: Mater, mater. Accurrit itaque mater ejus audire filiam, quam amplius loquentem non audierat. Quo cognito, abbas Ravagerus *Te Deum laudamus* iterum incepit: et in crastinum concessa est sanatæ puellæ ab abbate præbenda. Multa quidem mira eveniunt, ut mirabiliora tempore congruo appareant. Nam ista, de qua nunc agimus, puella, non post longum tempus suæ curationis, amissa virginitate concepit et peperit: et in priores, quibus sanatæ erat, infirmitates miserabiliter cecidit, atque per apparentem casum præbendam perdidit. Contigit vero quod mater iterum in nocte cujusdam magnæ festivitatis ad ecclesiam adduxit miseram filiam: quæ ob merita sanctissimæ Idæ denuo consecuta est misericordiam. Tunc laudes et gratias pro duplici miraculo fratres, qui viderant, Deo reddiderunt lætantes. Proh dolor! Cecidit misera rursus in eadem culpam eademque infirmitates; et quam habebat perdidit ecclesiæ præbendam. Sed quia misericors est Deus, qui B. Petro non solum septies, sed septuagesies septies peccanti dimittere præcepit (*Matth. xviii, 22*), hanc peccatricem tertio, per fidem et sanctitatem suæ famulæ Idæ, sanitati restituit; sanataque iterum præbendam habens, castimoniam usque ad finem servavit. At vero magnæ devotionis compos et meriti nobilissima Ida, erga quos construxerat locos curiosam se habens, uti omni corde suo inhærens, alterius omnino curam gerens, neutrum nullatenus deserens, singulis et utriusque fideliter ministrabat.

11. Beata igitur Ida, debilitatis nimirum viribus corporis, jejuniis et vigiliis orationibusque assiduis (25), et quas gerebat in animo sollicitudinibus fratrum et pauperum, ad finem, quasi jam proximum, feliciter tendebat; non formidans de morte sua, sed exspectans retributionem a Domino perpetuam: paulatim vero infirmata, ægitudine invalescente, in lectulum longæ infirmitatis devenit. Tunc juxta Pauli dictum intrinsecus roborata, devotione majore, charitate largiore, *bonum operabatur, maxime ad domesticos fidei* (*Gal. vi, 10*). Mundana siquidem proprietate nudata, viduis et orphanis et indigentibus omni qua utebatur veste donata, ut Apostolus præcipit, sanctam unctionem, veramque atque vivificam communionem cum lacrymis atque pio affectu a fratribus quæsit. Audientes vero monachi de Wast, quod beatissima Ida ageret in extremis, venerunt ejus interesse officiis. Sacramentis itaque catholice susceptis, sancta et venerabilis Ida, spiritu prophetiæ, fratribus qui venerant, voce sup-

(22) Infra in Analectis late de hac fundatione agimus, quod ea marito Eustachio ab Iperio et aliis tribuatur.

(23) Ravagerus ab aliis scribitur, uti etiam in diplomate Manessis comitis Ghisnensis, anno 1097 acto, suscribit.

(24) Vitam B. Joannis illustravimus 27 Januarii,

in qua dicitur episcopus ordinatus anno 1099, mortuus 1130. Hinc videtur illud consilium initio datum a B. Joanne necdum episcopo, et postea probatum.

(25) Nihil hic de decrepita senectute dicitur, quam agnoscere debent qui usque ad annum 1122 aut 1127 vixisse tradunt.

plíce ait : *Ite, pro certo scientes quia proximo die Dominico, viva vel mortua, in ecclesia de Wast mansura fuero. Cumque mors inevitabilis ad eam, prædestinata hora debitum suum susceptura, venisset, media nocte Dominica (26), Idibus Aprilis, sanctissimæ Idæ spiritus carnis ergastulum vitamque præsentem exiit; atque vitam sempiternam possidens, jucunditatis amictum induit.*

12. Tunc quippe, ut justum fuerat, dignanter et valde veneranter corpus compositum, in ecclesiam ante altare, non sine lacrymosis gemitibus suspiriisque inenarrabilibus, allatum est a fratribus. Viduarum et orphanorum, et eorum quorum gerebat curam, voces flebiles invalescebant: quæ multorum audientium lacrymas movebant. Fama quoque velocissima obisse venerantissimam Idam circumquaque nuntiavit, quæ usque ad defunctum corpus ejus utriusque sexus multitudinem conduxit. Abbas etenim et monachi S. Vulmari, quoniam vir illius Eustachius (27) Senior apud illos sepultus fuerat, jure quasi hæreditario corpus uxoris juxta virum quærebant. Similiter et canonici Boloniæ civitatis, ob reverentiam filii sui Eustachii comitis, ideoque quia primo monasterium illorum reædificaverat, sanctissimæ Idæ corpus examine sepeliendum requirebant; ecclesiæ (28) autem fratres, ubi finierat, juste illic esse sepeliendum asserebant. At vero utrorumque facta petitio, et eorum ostensa ratio, non prævaluerunt contra præsagium, quod dixerat beata, vivam vel mortuam ad Wast se Dominico die proximo esse sine dubio mansuram. Sublatum exinde corpus, sanctæ impleta prophetia, ad locum ubi jacet, deportatum fuit. Congregatis autem ibi nonnullis religiosis personis, plebisque coacervata multitudine, sepulturæ, post nimias a circumstantibus lacrymas, cum gemitibus multisque clamoribus effusas, digne atque honorifice traditur. Hunc ergo locum Dei famula vivens corde animoque dilexit, et modis quibus potuit ad incrementum provexit. Nunc autem et amodo etiam mortua, meritis atque prodeuntibus miraculis protegit et munit. Debiles namque sive infirmi diversis pro infirmitatibus ad sepulcrum ejus venientes, si non hæsitant in fide, sanantur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT IV.

Corpus incorruptum. Miracula post mortem.

13. Sepulta quippe beatissima Ida, in loco qui nunc usque vulgari sub appellatione dicitur Wast, sicut illi divina promiserat censura, cujusque sexus nonnulli a diversis languoribus sanari cœperunt; quos utique non hæsitans ad sepulcrum ejus fides perduxit. Famam quidem miraculorum, non solum per circuitum, verum etiam longe lateque merita

(26) Mortuam videri anno 1113, septuagenaria majorem, supra diximus; eratque Dominica in Albis.

(27) Eustachius, licet filius Eustachii I comitis,

A Idæ sanctissimæ declaranda transtulerunt. Fama itaque non tacet, sed clamat; quoniam veritas probata compellit. Volavit igitur redolens attestatio miraculorum sanctæ usque ad ejus præpinitati-proximos in Alemanniam; qui glorificantes Dominum super his auditis, modum tamen quo possent corpus B. Idæ illuc transferre meditati sunt. Statuerunt autem quosdam, tali negotio doctiores, ad locum in quo jacebat mittere; sed nihil contra statutum Dei prævaluerunt. Cognita autem fratres loci eorum fraudulenta calliditate, servare thesaurum studuerunt attentius. Opportuno deinde, ut exigebat ratio, consilio inito prudentium, fratres prædicti loci, visitandi corpus constituerunt diem. Congregatis autem multis provinciæ, apertum est sepulcrum, et corpus sanctissimæ Idæ integrum, et indumentum ejus mundissimum, qui adfuerunt meruerunt conspicerere. Nulla vero macula, nullaque contaminatio illam, quæ jam per multos dies ibi jacuerat mortua, labefactare nunc usque convaluerant. Odoris pravitas nulla astantes offendit, exinde egrediens; sed suavitas replevit satis sufficiens: hoc autem, ut dignum est, fidelibus credendum magno pro miraculo testamur.

14. Erat quidem interea, quæ præclaræ vitæ illius refert insignia, ei etiam collata post mortem virtus fugandi dæmonia, sicut quorundam obnixè asserunt testimonia. Cuidam nempe juveni, de villa quæ vocatur Vertum, spiritus nequam apparuit, ad similitudinem bovis, auferensque ab eo sensum, intravit in illum: faciem quippe miseri juvenis valde ferocem, cassam et terribilem vocem, ut mos est, fecit dæmonium; oculis circumquaque respicere torvis et terribilibus, fetidum emittere sputum ex faucibus, proferre singultus, et stridere dentibus fecit eum malignus. Illum itaque cum ad nonnulla parentes ejus pignora sanctorum duxissent, nihilque profecissent, tandem ad sepulcrum B. Idæ adduxerunt. Quem ex alto meritis sanctæ Dominus prospiciens, post triduum rediit sanus et incolumis, et in fide quam hostis ei abstulerat, nihil deficiens.

15. Aliud quoque non dissimile huic miraculo miraculum, per merita ejusdem Deo dilectæ, perpetratum a multis asseritur, atque, ut dignum est, memoriter pro magno recolitur. Villa quædam nomine ..... est sita non longe a monasterio, in quo multa infirmis nunc usque sanitarum beneficia præstat Ida beata; cujus ante tumulum quidam dæmoniacus, ex supradicta villa, ligatus adducitur, parentes autem et amici ejus cum lacrymis pro eo beatissimæ supplices efflagitabant suffragium. Quorum devotionem fidemque, meritis et intercessionibus Idæ venerabilis, suscipiens misericors et miserator Dominus, sicut paralyticum coram se per tegulas submissum sanavit, ita istum a dæmonis

Senior appellatur respectu Eustachii III ejus filii, qui dum hæc Vita scriberetur adhuc vixisse videtur.

(28) Ecclesia B. Mariæ de Capella.

oppressione liberavit, et in se reconciliatum, exsultantibus qui eum adduxerant, ad domum suam remisit.

16. Admiratione dignum et recordatione aliud manifestandum est fidelibus miraculum, quod ad laudem sui nominis et ad venerationem sanctissimæ Idæ peregit, ob merita ejus, divina clementia, supradictis æquale miraculis. Idem vero inimicus generis humani, qui semper *tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret* (I Petr. v, 8), quamdam de territorio Boloniensi mulierculam invasit, ejusque spiritum bonum expulit, et in ea sibi sedem paravit. Peragratis quippe cum illa multis sanctorum locis, parentes non proficientes ad propria reversi sunt. Torquebatur acrius misera quam prius a dæmone, amissisque animæ corporisque virtutibus, discerpens et dilanians se jacebat ligata. Mater vero sua, recordata sanctitatis et potentiæ sanctissimæ Idæ, super hujusmodi infirmitatem habitæ, filiam unam cum nonnullis parentibus, infirmæ gavisuris de liberatione simul et sanitate puellæ, ad S. Michaelis, in qua multis Ida sanctissima operabatur salutem, venerunt ecclesiam. Qui, dum ante ejusdem altaris præsentiam cum infirma excubassent per triduum, magna cum devotione rogârunt, ut monachi ecclesiæ infirmam portari sinerent ante sepulcrum S. Idæ; quod factum est. Erat tunc quidem Vigilia B. Joannis Baptistæ; vespertinis autem peractis officiis, per merita S. Idæ, utramque salutem adeptam puella, cœpit vocare matrem, et se sanam et incolumem professam est. Sic enim per istam Dei solitæ pietatis gratia, interventu beatæ et venerabilis Idæ, refulsit: sicut de alio per Evangelium dicitur:

A Surdus audit, mutus loquitur, possessus a dæmone liberatur (Matth. xi, 5). Facto autem mane, pro audito miraculo, non solum parentes, verum etiam vicinæ affinitatis multi, cum oblationibus laudes et gratias Deo et S. Idæ gratulantes obtulerunt, gaudentesque recesserunt.

17. Beata itaque Ida dilectionem Dei, quæ prima est, et proximi generat amorem, quam vivens habuisse dignoscitur, post mortem etiam non deseruit. Hac igitur dilectione propinquos, nec non natione longinquos nonnullos, sanasse a variis languoribus probatur. Contigit autem quod improba et misera infirmitas febrium, filii sui filiam, Boloniæ comitissam, nomine Machtildem (29), acriter arripuit: ista vero non modicum per tempus nimis attrita doloribus, tandem confidens atque præsumens de beatissimæ Idæ sanctitate, simul et ejus ex qua descenderat consanguinitate, sananda sepulcro venerando cum multis se præsentavit: quæ, dum devotis et multiplicatis precibus beatissimæ merita postulasset, post aliquantulum moræ sana et incolumis recessit. Sic utique, mandatum, quod in lege amicum diligere præcipit (Lev. xix, 13), venerabilis Dei famula implevit Ida. Illud autem Sapientiæ quo dicitur: *Ego diligentes me diligo* (Prov. viii, 17), sanitatum gratiam largiendo famulantibus sibi, alienisque, si corde supplicant, adimplet.

18. Cuidam namque Hugoni monacho, ei devotissime nocte dieque servienti, passione febrium nimium afflicto, non speratæ sanitatis, ob familiaritatem et servitutem, quas sanctæ viventi et mortuæ impenderat, gratiam exhibuit. Tu autem, Domine, miserere nostri. Deo gratias.

(29) Machtildis sive Mathildis, nata patre Eustachio III et Maria filia Malcomi regis Scotiæ. Nupta ea fuit Stephano comiti Blesensi et Moritonii, et per eam Boloniæ, nec diu post in regem Angliæ coronato, scilicet Kalendis Januarii anni 1136; et superfuit Mathildis regina usque ad annum 1153, sepulta in villa regia Ferasheim, in qua conventum

monachorum et mansionem eorum ipsa disposuerat, uti scribit Joannes prior Hagustaldensis, qui tunc vivebat, in Appendice ad Simeonem Dunelmensem. Quia auctor Vitæ hujus matrimonii non meminit, arbitramur ante illud tempus eum scripsisse.

ALIA VITA.

AUCTORE JOANNE GUILLEMANS CANONICO REGULARI

(Ex ms. codice Rubæ-Vallis.)

PROLOGUS.

1. Festivitates sanctarum viduarum curricula per anni tempora dum revolvimus, immensas divinarum virtutum laudes soli Deo referimus: earum nihilominus exemplis ad amorem cœlestis patriæ properare conamur, quatenus ad mansionem perpetui decoris, ubi lux summæ claritatis refulget, Auctore summo juvante, per angustum callem qui ducit ad vitam, consecuturi per eos et cum eisdem fructum sexagesimum, perpetuis nisibus incedere

D valeamus; atque illam delectabilem vocem Domini audire, dicentis: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi* (Matth. xxv, 34), pro laboribus, quibus studiose certastis: ibique immarcessibiles coronas accipietis ab illo qui dicit: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos; jugum enim meum suave est et onus meum leve.* (Matth. xi, 30.) Et Apostolus ait: *Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio an fames? an frigus? an mors?*